TILSHUNOSLIKDA O'ZLASHMALAR TADQIQI: INGLIZ TILIDA ARABIY O'ZLASHMALAR TADQIQI MASALASI

Ra'no Anvarjon qizi Uzoqboyeva
Z.M.Bobur Andijon Davlat universiteti
ranoanvarovna98@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola tilshunoslik sohasida leksik qarz olish jarayonlarini tahlil qilishga bag'ishlangan bo'lib, turli tillardan so'zlar qanday qilib boshqa tillarga o'zlashtirilishi va bu jarayonning tillararo va madaniy aloqalardagi o'rni muhokama qilinadi. Maqola, tarixiy va zamonaviy misollarga tayanib, leksik qarz olishning lingvistik, madaniy va ijtimoiy aspektlarini yoritadi. Shuningdek, dastlabki tadqiqotlar va zamonaviy ilmiy ishlanmalar orqali til aloqalarining dinamikasini va ushbu jarayonlar tillar tizimidagi o'zgarishlarga qanday ta'sir qilishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: leksik qarz olish, tilshunoslik, tillararo aloqalar, lingvistik integratsiya, madaniy ta'sir, qarz olingan so'zlar, til tizimi, ijtimoiy lingvistika, tarixiy lingvistika, qiyosiy lingvistika.

ABSTRACT

This article is dedicated to the analysis of lexical borrowing processes in linguistics, discussing how words from various languages are assimilated into other languages and the role of this process in interlingual and cultural relationships. The article, drawing on historical and contemporary examples, illuminates the linguistic, cultural, and social aspects of lexical borrowing. It also analyzes the dynamics of language contacts and how these processes impact changes in language systems through both early research and modern scientific developments.

Keywords: lexical borrowing, linguistics, interlingual relations, linguistic integration, cultural impact, borrowed words, language system, social linguistics, historical linguistics, comparative linguistics.

KIRISH

Tilning rivojlanishi va muttasil taraqqiy topa borishi jarayonida o'zlashma so'zlarning o'rni beqiyosdir. So'z o'zlashtirish lingvistik jarayon hisoblanib, bir tildan ikkinchi tilga so'z ko'chirish hodisasi tushuniladi va ana shu ko'chirilgan so'zlar esa o'zlashma so'zlar deb ataladi. Leksik qarz olish donor til leksikasidan yangi so'z shakli yoki so'z ma'nosini yoki ikkisni ham ko'chirish orqali lug'atga ta'sir ko'rsatgan holda sodir bo'ladi.

Ingliz tili asrlar davomida turli tillardan so'zlarni o'zlashtirishning boy tarixiga ega. Ushbu o'zlashtirilgan so'zlar ingliz tilining lug'at va lingvistik manzarasiga katta ta'sir ko'rsatdi. Ingliz tilidan olingan so'zlarning diaxronik tavsifi bu so'zlarning vaqt o'tishi bilan tarixiy rivojlanishini kuzatadi.

O’zlashma so’zlar bo'yicha ilk tadqiqotlar XIX asrda aka-uka Grimmlarning ishlari bilan boshlangan. Ular nafaqat german tillarini o'rganishga, balki qiyosiy lingvistikaning asosiy tamoyillarini yaratishga hissa qo'shishgan, bu tamoyillar keyinchalik o’zlashma so’zlarni o'rganishda asosiy o'rin tutgan. Ular etimologik ildizlarni kuzatib, tillar madaniy va ijtimoiy aloqalar orqali qanday ta'sir qilishini ko'rsatgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

XX asr boshlarida Ferdinand de Sossyur va keyinchalik Roman Yakobson kabi olimlar tilshunoslikda struktural yondashuvini ilgari surishgan. Bu lingvistlar tarixiy va taqqoslash lingvistikasidan voz kechib, tillarning muayyan vaqt nuqtasida qanday o'rganilishini ko'rsatib, o’zlashma elementlarning mavjud tuzilish va tizimlarga qanday integratsiya qilinishini tahlil qilishga e'tibor qaratishgan.

XX asrning o'rtalarida amaliy va maydondagi tadqiqotlar avj olgan, misol uchun shu davrda Uriel Vaynrayxning "Tillar aloqada"[31] asari muhim rol o'ynagan. Vaynrayxning tillar bir-biriga qanday ta'sir qilishi mumkinligini tushunish uchun yaratgan metodi keyingi o'rganishlarga asos bo'lgan. Uning til aloqalarining ijtimoiy kontekstiga bo'lgan ta'kidlashi tahlilni faqat leksik elementlarga emas, balki fonetik, grammatik va semantik o'zgarishlarni ham o'z ichiga olgan.

Lingvistikada so'z olishlar, ya'ni leksik qarz olishlar mavzusi chuqur o'rganiladigan muhim sohalardan biridir. Ushbu mavzu bo'yicha olimlar tomonidan amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar vaqt o'tishi bilan turli jihatlarni qamrab olgan holda rivojlanib, til aloqalari, sotsiolingvistika va kognitiv lingvistika sohalarini o'z ichiga oladi.

Dastlabki sinxron tadqiqotlar, aytaylik, Salverda de Grave [5] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, so'z qarz olish masalalariga e'tibor qaratadi va odatda o’zlashgan so'zlarning ro'yxatlari, har bir so'zning tarixi batafsil muhokama qilinadi. Bunda asosiy fokus bir tilda va faqat bir yo'nalishda qarz olishga qaratilgan. Ba'zi tadqiqotlarda o’zlashma so’zlar turli semantik toifalarga bo'lingan va ushbu so'zlar qabul qiluvchi tilning fonologik tizimiga moslashuvi uchun ba'zi izlanishlar ham mavjud. Biroq, o’sha paytlarda qarz olingan so'zlar sintaktik va morfologik integratsiyasi tez-tez tadqiq etilmadi, pragmatik yoki psixolingvistik ko'rib chiqishlar butunlay chetlab o'tidi. Ushbu dastlabki tadqiqotlarning ahamiyati har bir so'zning tarixini

ehtiyotkorlik bilan tahlil qilishda va ularning ma'lum bir til variantida qanchalik muhim bo'lishi mumkinligini ko'rsatishda yotadi. Ushbu tadqiqotlar cheklangan, chunki qaysi so'z qarz olinmasligini ishonch bilan bashorat qilish mumkin emas[18]. Garchi tadqiqotchilar endi ma'lum bir til variantidagi qarz olingan so'zlarning to'liq ro'yxatlarini taqdim etishga harakat qilmasalar-da, leksik qarz olishga qiziqqanlar uchun muhim yangi resurs - 41 ta tilda qarz olishlarni taqdim etuvchi "Jahon Qarz So'zlar Ma'lumotlar Bazasi" (Haspelmath va Tadmor 2009) mavjud. Asosan Bloomfield[4], Haugen[8] va Weinreichning[32] ishlari tufayli o'tgan asr mobaynida til aloqasi yangi tadqiqot sohasi sifatida o'rnatildi. Dastlab yuqorida ta'kidlab o'tkanimizdek, diqqat asosan leksik qarz olishga qaratilgan. Bu, ehtimol, dunyodagi tillarda leksik qarz olish tez-tez uchrashi mumkinligi uchundir. Shuningdek, Weinreich so'zlarning tuzilish elementlaridan ko'ra ko'proq qarz olinish ehtimoli borligini aytib o'tadi va ta'kidlaydiki, "tilning lug'ati, uning fonemikasi yoki grammatikasidan ancha bo'sh tuzilgan bo'lib, qarz olish sohasi sifatida shubhasiz eng yuqori darajadadir."[30] Haugen va Bloomfieldning asosiy asarlarining nashridan so'ng, tadqiqotlar asosini so'z o'zlashish natijasidan uning jarayoni va ushbu jarayonning tamoyillariga ko'chdi. Ko'plab tadqiqotchilar leksik qarz olishda uchraydigan grammatik tamoyillarini muhokama qilishdi. Ba'zi mualliflar, masalan Moravcsik[12], ushbu umumiy tamoyillarni qo'llash shkalalari shaklida ifodalab, qarz olishning universallarini belgilashga tadqiqot aosisni shakllantirgan edi va shuningdek Muysken[13] kabi boshqalar, qarz olish ierarxiyasini formulalashtirdi. Saksoninchi yillarning oxiriga kelib, Poplack, Sankoff va Miller[15] kabi olimlar tomonidan katta miqdordagi kvantitativ tadqiqotlar paydo bo'ldi, ular katta ma'lumotlar bazalarida ushbu ierarxiyalarni empirik ravishda sinash va qarz olish jarayonining ijtimoiy korrelatlarini chuqur o'rganish imkonini berdi. Shuningdek, Pfaff va Poplackning[16] ilg'or tadqiqotlaridan keyin, ikki yoki undan ko'p tillarning nutqda almashinuvini o'rganiladigan ko'plab tadqiqotlar e'tiborga olindi. Endilikda ko'plab tadqiqotchilar qarz olishda chegaralash mezonlarini topishga e'tibor qaratishdi, chunki ular qarz olishni kod almashinuvdan farqlash muammolari tufayli kod almashinuviga qo'yiladigan cheklovlarni izlashga jiddiy to'sqinlik qilishdi (Appel va Muysken; Romaine[3]). Tadqiqotchilar leksik qarz olishning dunyodagi tillarda keng tarqalganligini bir ovozdan qo'llab quvvatlaydi, ammo tuzilishdagi qarz olishining mavjudligi ko'plab bahslarga sabab bo'ladi. Thomason va Kaufmanning[21] ishi til aloqasi tadqiqotlarida burilish nuqtasi sifatida qaraladi, chunki bular birinchi tadqiqot bo'lib, qarz olish, aralashish va konvergentsiya kabi keng ko'lamli til aloqasi hodisalarini va pidjinlar, kreollar va aralash tillar kabi aloqa tillarini tahlil qilish uchun keng qamrovli tuzilmani taklif etdi. Shuningdek, ular til o'zgarishidagi tashqi

omillar (til aloqasi) rolini ta'minlaydigan batafsil dalillarni taqdim etishadi va ular keng miqyosdagi til juftliklaridan aloqa tomonidan induktsiyalangan o'zgarishlarni taqdim etishadi va tahlil qilishadi.

Jahon tilshunosligida qarz olish bo'yicha muhim tadqiqotlar olib borgan yana bir tadqiqotchi Einar Haugen edi. 1950 yilda Xaugen "Lingvistik qarz olish tahlili"[8] nomli muhim asarini nashr etdi. Ushbu nashr tilshunoslikda qarz olishni o'rganish uchun asos yaratdi va tillar o'rtasidagi qarz olish jarayoni va ta'sirini tahlil qilish uchun asos yaratdi.

Shuningdek, o'zlashma so'zlar tarixini o'rganar ekanmiz biz Filipp Durkin kabi Tishunoslik sohasida chuqur iz qoldirgan olimni chetlab o'ta olmaymiz. U Ingliz tilidagi so'zlarning tarixi bo'yicha eng muhim asar nashr ettirgan bo'lib, ingliz tilidagi so'zlarning tarixini va tarixning ushbu bosqichlarida ingliz tili qanday rivojlanganligini batafsil o'rgangan olimlardan biridir. Durkinning bu sohadagi muhim hissasi uning "Qarz qilingan so'zlar: ingliz tilidagi so'zlar tarixi"[6] nomli kitobidir. 2014-yilda nashr etilgan bo'lib, ushbu keng qamrovli ish ingliz tilidagi so'zlarning boy turlarini o'rganadi va ularning tarixiy konteksti va lingvistik ta'siri haqida tushuncha beradi.

Lingvistikada so'z olishlar sohasida Rossiya olimlarining ishlari, xususan tarixiy va taqqoslash lingvistikasi doirasida amalga oshirilgan, global darajada nazariy va amaliy lingvistikaga katta ta'sir ko'rsatgan boy va xilma-xil ilmiy tadqiqotlar tarixiga ega. Rus olimlari tillar o'rtasidagi aloqalar va bir-biriga ta'sirlar orqali leksik qarz olish jarayonlarini tushunishda muhim rol o'ynaganlar.

Rus olimlarining so'z olishlar sohasidagi hissalari XIX asrga borib taqaladi va ushbu izlanishlar asoschisi Aleksandr Vostokov[23] va Filipp Fortunatov[20] kabi olimlar hisoblanadi. Ushbu lingvistlar asosan slavyan tillarining tarixiy jihatlari bilan shug'ullanganlar, Yunon, Lotin va keyinchalik Turk va Mo'g'ul tillaridan qarz olingan so'zlar qanday qilib Eski Slavyan tillariga va boshqa slavyan tillariga ta'sir ko'rsatganini o'rganishgan. Ular leksik qarz olish jarayonlarini fonetik moslashish va semantik integratsiya nuqtai nazaridan tushunish uchun asos yaratishgan.

Sovet davrida so'z olishlar sohasidagi tadqiqotlar ko'proq ideologik yondashuvga ega bo'lib, Marksizm lingvistikasining keng maqsadlari bilan uyg'unlashgan. Viktor Vinogradov va Lev Shcherba kabi olimlar til qarz olishlarining ijtimoiy-siyosiy jihatlarini o'rganishgan. Ular, ayniqsa tezkor industrializatsiya va madaniy o'zgarishlar davrida Rus tilining chet tillardan qanchalik so'z qabul qilishini ta'sirlantirgan ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarni tadqiq qilishgan. Bu davrda shuningdek, Rus tilini keraksiz chet tilli so'zlardan tozalashga intilgan purizm harakati kuchaygan, bu esa Sovet lingvistik

identitetini belgilashga qaratilgan kengroq harakatlarni aks ettirgan.

Sovet Ittifoqi qulaganidan keyin Rossiya lingvistikasi yangi yondashuvlarni qabul qilishda jonlanishni boshdan kechirgan. Xalqaro hamkorlikka ochiqlik va global lingvistik tadqiqotlarga kirish imkoniyatlarining kengayishi yanada nozik va ilmiy jihatdan qat'iy metodologiyalarni qo'llashga olib kelgan. Ekaterina Rakhilina[17] kabi olimlar, kognitiv va semantik yondashuvlarni qo'llagan holda, qarz olingan so'zlar Rossiya tiliga qanday integratsiya qilinishini va lingvistik tizimda qanday rivojlanishini chuqur tushunishga katta hissa qo'shganlar.

Zamonaviy davrda Rossiya lingvistlari, jumladan Andrej Kibrik[11] kabi olimlar, turli nuqtai nazarlar, jumladan sotsiolingvistika, kognitiv lingvistika va korpus lingvistikasi orqali leksik qarz olishning murakkabliklarini o'rganishda davom etmoqdalar. Bu tadqiqotlar, ayniqsa internet kabi zamonaviy texnologiyalar til qarz olish dinamikasiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini, ingliz tilining Rus tiliga yangi leksik elementlar manbai sifatida ustunlik qilayotganini o'rganish uchun katta raqamli korpuslardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bu tadqiqotlar til manzarasidagi tez o'zgarishlarga oid tushunchalarni real vaqt rejimida tahlil qilish imkonini beradi.

Shuningdek, Rus olimlarining qarz olishlar sohasidagi ishlari faqat lingvistika doirasida cheklanib qolmagan. U madaniyatshunoslik, tarix va ijtimoiy fanlar bilan kesishadi, tillar faqat so'zlar emas, balki madaniy tushunchalar va ideologiyalarni ham qarz olishini aks ettiradi. Bu interdisiplinar yondashuv qarz olishlarni faqat lingvistik ehtiyojdan tashqari ko'plab omillar ta'sirida murakkab hodisa sifatida tushunishni boyitadi.

Yaqin Sharq, o'zining boy tillar va madaniyatlar to'plami bilan, tarixiy savdo yo'llari, diniy tarqatish va imperiya zafarlaridan chuqur ta'sirlangan bo'lib, lingvistik so'zlarni qarz olish uchun unumli maydon bo'lib kelgan. Ushbu mintaqada chet tillardan olingan leksik elementlarning integratsiyasi va ta'siri haqida ilmiy ishlar mahalliy olimlar tomonidan amalga oshirilgan, bu olimlar turli Yaqin Sharq tillarida chet so'zlarni qanday qabul qilinganligini va ularning ta'sirini o'rganishgan.

Yaqin Sharqdagi leksik qarz olishlar sohasidagi tadqiqotlar Islom dinining muqaddas tili bo'lmish arab tilining sofligiga qiziqqan dastlabki Islom olimlari bilan bog'liq. Bu haqida so’z borar ekan Turkiy xalqlarning tilshunoslik ilmining asoschisi Muhammad al-Qoshg‘ariy hazratlarini takidlab o’tish joizdir. Mahmud Qoshg‘ariy, XI asrning nufuzli Turk olimi va lug‘atshunosi, asosan "Devonu lug‘otit turk "[10] (Turklarning Til Lug‘ati) asari bilan mashhur, bu asar Turk tillaridagi leksik qarz olishlarni va boshqa mintaqaviy tillar, ayniqsa arab tili bilan o‘zaro ta’sirini tushunishda muhim manba hisoblanadi. Ushbu ish Markaziy Osiyo lingvistik landshaftini XI asrda hujjatlashtirib, Turk tillarini shakllantirgan madaniy almashinuvlarni yoritadi.

XX asrda diqqat markazi arab tilidan tashqari boshqa mintaqaviy tillarni, masalan, turk, fors va ivrit tillarini o'z ichiga olgan. Masalan, turk tilining lingvistik tarixi ayniqsa Usmonli davrida arab va fors tillaridan keng qarz olishlar bilan belgilangan. Ahmet Bikan Erkilasun[7] va Mehmet Hengirmen[9] kabi olimlar ushbu qarz olishlarning turk tiliga qanday moslanganligi va madaniy hamda ma'muriy ta'sirlarni qanday aks ettirganligini yoritib berishgan.

Ingliz tilida arabiy o’zlashma so’zlar garchi boshqa tillardan olingan so‘zlarga nisbatan kamroq bo‘lsa-da, Arab dunyosi bilan ingliz tilida so‘zlashuvchi madaniyatlar o‘rtasidagi lingvistik aloqalarni o‘rganishda qiziqarli ma’lumotlarni taqdim etadi. Bu sohadagi olimlarning ishlari o‘rta asrlardan boshlab savdo, fan va madaniy almashinuv ta’siri ostida turli bosqichlarda rivojlangan.

Ingliz tiliga arab tillaridan qarz olishning dastlabki bosqichi o‘rta asrlarda, xususan, Xoch yurishlari davrida va O‘rta yer dengizi savdo yo‘llarining kengayishi davrida boshlangan. O‘sha davrda arab tili ko‘plab mintaqalarda, ayniqsa, fan, matematika va falsafa sohalarida lingua franca (ko‘p tilli muloqot vositasi) hisoblangan. Shunday qilib, dastlabki qarz olishlar asosan ushbu sohalarga to‘g‘ri keladi. Masalan, "algebra" (الجبر al-jabr) va "algoritm" (matematik Al-Xorazmiy nomidan) so‘zlari fan sohasidagi arab tilining chuqur ta’sirini aks ettiradi.

Hususan ingliz tilidagi arabiy o’zlashma so’zlar doirasida jahon miqiyosida ko’plab ishlab olib borilgan. Chunonchi, Ahmed Abdullah Alhussami[1] ingliz tilidagi arabiy o’zlashmalarning semantik, morfologik va fonetik jihatdan ko’rib chiqqan bulsa Halid Mahmud Tavfiq o’zining “Loanwords in Arabic and English: A Comparative Approach”[22] nomli maqolasida ularga qiyosiy tipologik yondashishga harakat qilgan.

Rus olimlari ham bu sohada salmoqli izlanishlar amalga oshirishgan. Ular asosan ingliz va rus tilidagi arabiy o’zlashmalar qiyosida ishni ko’rib chiqqanlar. O.I. Aleksandrova[2] zamonaviy rus tilidagi arabiy o’zlashmalarni sistematik ravishda o’rgangan bo’lsa, V.V. Vlasicheva [25] rus va ingliz tilidagi turkizmlarning semantik jihatdan o’rgangan. Sohaga yangilik kiritgan tarzda L.A. Jilinskaya[26] arabiy o’zlashma so’zlarni nemis tili qiyosida va asosan lingvokulturologik jihatdan ko’rib chiqqan.

XULOSA

Bundan tashqari turli tillar doirasida ham arab tilidan o’zlashgan so’zlar o’ziga hos tarzda yoritilgan. Misol uchun, L.K. Valiullina[24] va I.I. Siraziyev[28] arabcha o’zlashgan so’zlarni tatar tili miqiyosida ko’rib chiqqan bo’lsalar, M.R.Ravshanduxt [29] ushbu izlanishni tojik tili semantik jihatdan tadqiq etgan.

O'zbek tilshunosligida arabiy o'zlashma so'zlar kam o'rganilgan va o'zining yechimini kutayotgan muammolarga ega murakkab masalalardan biridir. Mazkur kategoriyaning faqatgina ba'zi jihatlariga V.A.Vositov [23] va G.A. Kazakbayeva [27] kabi tilshunoslar ishlarida to'xtalib o'tilgan bo'lib, keng qamrovli monografik tadqiqotlar mavjud emas.

Arab tillaridan ingliz tiliga qarz olishlarni o‘rganish Arab dunyosi va ingliz tilida so‘zlashuvchi jamiyatlar o‘rtasidagi dinamik va tarixan qatlamli munosabatlarni yoritadi. Agar dastlabki o'zlashma so'zlar o‘rta asrlar va Renessans davrida fan va intellektual almashinuvlar tomonidan boshqarilgan bo‘lsa, keyingi qarz olishlar siyosiy va iqtisodiy o‘zgarishlar, shuningdek globalizatsiya orqali madaniy almashinuvlarni aks ettiradi. Arab tilidan ingliz tiliga kirgan har bir so‘z nafaqat ingliz lug‘atini boyitadi, balki inson madaniyatlari o‘rtasidagi bog‘liqlik guvohi sifatida xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Alhussami A. A. Mutual linguistic borrowing between English and Arabic. – Cambridge Scholars Publishing, 2020.
2. Александрова О. И. Лексика арабского происхождения в системе современного русского языка. – 2010.
3. Appel R., Muysken P. Language contact and bilingualism. – Amsterdam University Press, 2005.
4. Bloomfield L. An introduction to the study of language //An Introduction to the Study of Language. – 1983. – С. 1-383.
5. De Grave J. J. S., Elzinga J. J. B. De Franse woorden in het Nederlands. – J. Müller, 1906. – №. 1.
6. Durkin P. Borrowed words: A history of loanwords in English. – OUP UK, 2014.
7. Ercilasun A. B. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri //Dil Araştırmaları. – 2013. – Т. 12. – №. 12. – С. 17-22.
8. Haugen E. The analysis of linguistic borrowing //Language. – 1950. – Т. 26. – №. 2. – С. 210-231.
9. Hengirmen M. Yabancılara Türkçe Öğretimi //Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı 1–3 Ekim 1986. – 1986. – С. 229-249.
10. Kāshgarī M. Dīwān lughāt al-Turk. – Shinjang Khălq Năshriyati, 1981. – Т. 2.
11. Kibrik A. A. Reference in discourse. – Oxford Studies in Typology and, 2011.
12. Moravcsik E. A. On the distribution of ergative and accusative patterns //Lingua. – 1978. – Т. 45. – №. 3-4. – С. 233-279.
13. Muysken P. C. Halfway between Quechua and Spanish: The case for relexification. – 1981.
14. Pfaff C. W. Constraints on language mixing: Intrasentential code-switching and borrowing in Spanish/English //Language. – 1979. – С. 291-318.

15. Poplack S., Sankoff D., Miller C. The social correlates and linguistic processes of lexical borrowing and assimilation. – 1988.
16. Poplack S. Sometimes i'll start a sentence in spanish y termino en espanol: toward a typology of code-switching1. – 1980.
17. Rakhilina E., Reznikova T. A frame-based methodology for lexical typology //The lexical typology of semantic shifts. – 2016. – Т. 58. – С. 95-129.
18. Romaine S. 22. Linguistic diversity and language standardization //Handbook of language and communication: Diversity and change. – 2007. – С. 685.
19. Romaine S. Variation //The handbook of second language acquisition. – 2003. – С. 410-435.
20. Ščerba L. V. FF Fortunatov in the History of the Science of Language //Historiographia Linguistica. – 1976. – Т. 3. – №. 1. – С. 129-139.
21. Thomason S. G., Kaufman T. Language contact. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2001. – Т. 22.
22. يق وف ,تـ د خالـ. Loanwords in Arabic and English: A Comparative Approach //لـ وجوس. – 2010. – Т. 6. – №. 6. – С. 157-179.
23. Vositov V. A. CLASSIFICATION THEORY OF TURKIC BORROWINGS //International Journal of World Languages. – 2022. – Т. 2. – №. 3.
24. Валиуллина Л. К. Лексика арабского происхождения в русском и татарском языках: сопоставительный аспект //RU05CLSL05CBOOKS030205C260306912. – 2004.
25. Власичева В. В. Особенности семантики и функционирования тюркизмов в русском и английском языках XX-начала XXI веков. – 2012.
26. Жилинская Л. А. Национально-культурные и языковые особенности арабизмов в современном немецком языке : дис. – Московский городской педагогический университет Комитета образования Правительства Москвы, 2009.
27. Казакбаева Г. А. Арабизмы в узбекском языке в прикладном и теоретическом аспектах //Автореф. дисс. кандидата филологических наук. – 2012.
28. Сиразиев И. И. Арабский пласт лексики современного татарского литературного языка. – 2002.
29. Рахмони М. Р. Лексико-семантическая классификация арабизмов в русском и таджикском языках в сопоставительном плане. – 2006.
30. Weinreich U. Is a structural dialectology possible? //Word. – 1954. – Т. 10. – №. 2-3. – С. 388-400.
31. Weinreich U. Languages in contact: Findings and problems. – Walter de Gruyter, 2010. – №. 1.
32. Weinreich U. The Russification of Soviet minority languages //Probs. Communism. – 1953. – Т. 2. – С. 46.